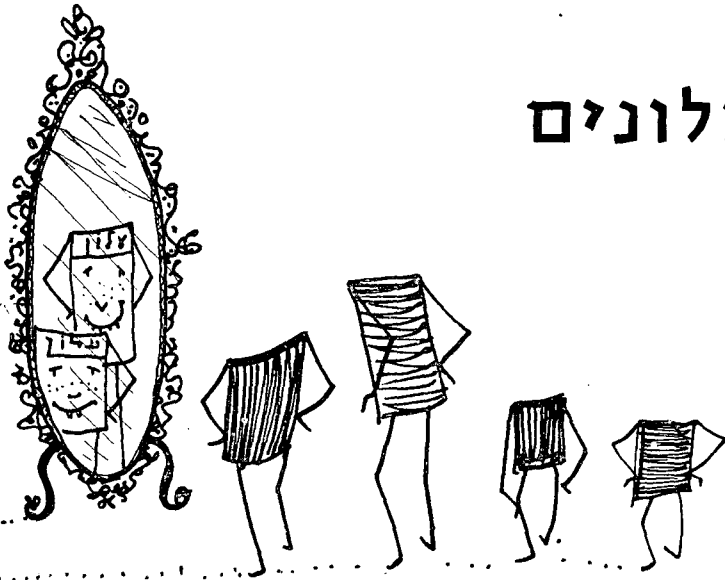

בראי העלונים

לחינוך הקצין

מתוך: ענף יח"ר, עלון בית הספר לקצינים

יותר או פחות, של מדריכיו האישיים והכלליים, הרואים את עבודתם, (ומצביעים על כך גם לחניי כיהם). בעבודת הדרכה: — כהדרכה להקניית חומר — ולא כחינוך, על דרך מתן הדוגמה, ושאר הדרישות המקובלות לגבי חינוך טוב. אילו הייתי משאיר את הדברים מתוארים וכתובים עד שלב זה בלבד, היה אזי הקורא מקבל את הרושם ומגיע למסקנה, שאכן כל אותה פעילות של ששה ירחים עלתה על פסים שאינם מסוגלים לספק את הדרישות החייבות להיות מוצגות כלפי הקצין במציאות. אך דומה כי הנחה כזו תהיה נמהרת במקצת. ואולי יצדק השואל: — מדוע לא מספיקה ידיעת חומר, בתוספת ההכרה כיצד לפעול? כלום לא מספיק מבוגר כל הגומר את ביה"ס כדי לשמש אח"כ דוגמה חינוכית, על פי העקרונות אותם הקנה לעצמו?

הרשו לי איפוא, כדי שלא נוציא מסקנות מופרכות, לנסות ולהבהיר לעצמנו מהם התנאים המיוחדים של מציאותנו, ולאורם — מה הדרישות העליונות לצמות כלפי הקצין, ולאור זה להשיב אח"כ למקטרגים על טענותיהם.

איני רוצה להתגדר במונחי "ציונות" ובכל זאת, הרי ברור לכולנו שהמציאות — עם הבונה את מולדתו — מולידה תפקידים שונים המוטלים על שכמי הבור

היתה זו שעת בין ערביים. שעה שהלפתי בצעד חפוז לאורכה של המרפסת בקומה העילית, היו "החברה" מצטופפים חבורות חבורות סביב מקלטי הרדיו ומשיחים בנושאים שברומו של עולם.

איני זוכר מי היה אותו צוער שניסה לסכם את הנלמד. מכל מקום, אל אזני נתגנב רק סופו של פסוק, שבא ודאי לסכם נאום ארוך ביותר על מגרעותיו של בית הספר. אשר נתגנב אל אזני היה בערך כך: "כאן לא מחנכים קצין, כאן מדריכים אותו".

האמת ניתנה להאמר שלא ייחסתי לדברים כל חשיבות, שהרי אילו היה ברצוננו להתיהס בכובד ראש לכל ביקורת הנשמעת מדי יום ביומו על אשר עבר עליך כאן, דומני כי לא היה נותר לך זמן פנוי לעיסוק אחר. מדוע אם כן חוזר אני ומזכיר את הדברים? הסיבה נעוצה ברצון לנסות ולטכם לעצמי את שעברנו, וכששאלתי עצמי מה ואיך וכיצד להציג את הדברים על מנת לראותם נמוחה, צץ במוחי אותו משפט גנוב, המבטא כהלכה את אחת מן הבעיות היסודיות של הקורס: — האמנם אדם העושה כאן את ששת הירחים מתחנך להיות קצין — או שמא רק לומד הוא את כל החומר הרב הדרוש לקצין מבחינה מקצועית. משנן ומקנה לעצמו ערכים ודרכי פעולה, וכל זאת תוך הדרכה טובה

נים. במסגרת זאת צ.ה.ל. אינו רק אמצעי בטחוני, הוא הרבה יותר מכך. אין כיום ספיקות בכך שצ.ה.ל. משמש אחד מכורי-ההיתוך האדירים לעיצוב דמותו המחודשת של העם המקבץ גליוותיו. לאור מסקנות עובדות ציוניות אלה, הרי מתבקשת מאלה המסכנה שמקום מפגש רבי-עצמה זה — יכוון בפעולתו למיזוג גלויות. והרי כולנו מסכימים לכך — גם בהסתמך על אותו הנסיון הזעיר שישנו בידינו — שעצם עובדת הפגישה — של הגלויות השונות — עדיין אין בה כדי לעצב את הרצוי לנו. וכדי ליצור אחידות (או נקרא לכך בכל שם אחר), יש הכרח בחינוך מכוון.

עד הנה על טהרת קיצור-לשונן של הנחות ומסקנות המבהירות לנו את המציאות ודרישותיה, הבעיה מתערפלת שעה שעומדים אנו בפני השאלה היכן וכיצד תפעל אותה יד מחנכת? מה יהיו הגורמים שיעמדו לרשותה ומי יכונה, יגשימה בחיי היום-יום?! דומני שלבעיה זאת עדיין לא ניתנה התשובה המלאה. ואל תסיקו מכך שלא נעשה כלום. גהפוך הוא, המעשה הוא רב, דוקא משום שהוא קיים, איני רואה צורך לנגוע בו.

כדי להבהיר את התמונה — עוד הנחה-מוסכמת אחת, הנוגעת לדרכו של המ"מ. שעה שניסינו לסכם, כל אחד לעצמו וכולנו יחד, את מהותה של מנהיגות ועיצובה של דמות המ"מ. היה ברור לכולם שהמ"מ הוא-הוא הבא ראשון במגע עם החייל-הטוראי הלוחם. בידו נתונה ההשפעה בעלת האפשרויות הרבות ביותר, כקצין, על אותם יוצאי-גלויות, המ"מ שמשים בצבא כלוחמים פשוטים, בטוראים, ודוקא הם הגוף הצריך את היד המכוונת, לאור המשימה שהעליתי בתחילתם של דברים.

הגענו, איפוא, למסקנה אליה שאפנו. הקצין, המ"מ, במסגרת משימותיו הצבאיות המקצועיות, כמוביל המחלקה לקרב ומאמנה בעתות שלום — מוטלת עליו משימה נוספת זאת שלכאורה אינה "צבאית" כל כך, אבל היא חשובה לנו כעם וכצבא, לא פחות מכל שאלה מקצועיות אחרות. (ודוגמאות מההיסטוריה, מה משמעותה של רוח הלחימה וההכרח שבהתבססותה על אחדות-רצונם של הלוחמים — אין צורך לתת). הנה כיוון, ציידנו את המ"מ במשימה נוספת. אך כיצד ימלאה? האמנם ספג הוא לתוכו במסגרת הקורס אותם ערכים להם הוא זקוק כדי למלא משימה זו בהצלחה. דומני שבשאלה זו נעוצים עיקרם של דברים הדורשים שינוי:

א. ראשית כל מבחינת שיטת העבודה. קצר המצע מלנתח מה פירושה של דוגמה אישית זו שביודעין או שלא-ביודעין, במסגרת ההדרכה; או מהם הקשיים העומדים בפני אדם, המבקש להפוך עצמו למחנך. אני מסתפק בהנחה, הנראית לי כאכסיומה, שבמידה והחזרת ערכים תיעשה בדרך החינוך, תוך דוגמה אישית של מחנך, היא תעלה לאין-ערוך על השיטה בה יבקשו להתדיר ערכים על ידי דיבורים תוך התכחשות לערכים, וחוסר מילויים, בחיי מעשה.

ב. יותר מזה, באם הגענו קורס למסקנה שרוח-לחימה מאוחדת היא הכרחית, ושכדי להשיגה, יש צורך בטיפוח ערכים משותפים (וערכים הרי אינם בגדר אידיאולוגיה בלבד, הם מתבטאים בחיי היום יום, במנהגים, בתרבות ובשאר פעולות המלוות את האדם בפעולו היום יומי) — יוצא שלמען השגת המטרה רצוי לחנך את האדם לקראת טיפוס-דמות אחיד.

וכאן, הקורא, אלינא תתפס בכונות שלא היו בדברים. יודע אני שהגטיה של מתנגדי רעיון זה היתה ודאי מביאתם לשלילתו על ידי הצבת השאלה: — אם כן — חושב אתה לאפשרי לחנך את כל אותו קיבוץ גלויות, או גיח את כל הקצינים שיהפכו בני-אדם מאותו טיפוס, בעלי אותו צביון ותכונות? השואף אתה להביאם ל"בובתיות" של תכונות ודור כפעולה? עלי לומר מראש: — לא לזאת הכונה. וגסתפק בדוגמה מצבאות ועמים זרים, שנסיונם רב משלנו (ובשטח זה — המטרות זהות) והם עושים את כל שביכולתם לחנך את קציניהם לכך שתרבות חייהם, תרבותם היום-יומית תהיה בעלת אופי אחיד, משותף ומאוחד על פי העקרונות, אותם הם רואים כנכונים.

ג. בטרם נמשיך בניתוח הדברים החסרים — דומני שמי-חובתנו להבהיר לפחות הנחה אחת מתוך ה"ש" שניתן, שקיצורה אומר כך: — אין ביכולתו של בית-הספר לדחוס בפרק-זמן מוקצב את כלל החומר, הידועות, ההכרה ושאר הדברים הנדרשים לקצין. ולכן בהרבה שטחים בית-הספר מסתפק בהנחיות וקורסי-מחשבה לביצוע. על פי הנחה זו יש בידינו קנה-מידה לבחון גם את החומר שניתן בקורס. ניקח לדוגמה את שאלת החינוך לאהבת המולדת. האומנם הדגמה אחת ונסיון יחידי של העברת חומר ע"י חניכים בתוספת שני טיולונים — יש בהם כדי ללמד כיצד לפעול? וכי אין נושא עדין זה קשה להעברה דוקא בגלל סכנת השיעמום, ושאר סכנות האורבות בפתחו, פי כמה מנושא אחר? והרי כה רבות דובר על טיפוח "מורל", ומורל ללא אהבת מולדת, ואהבת מולדת ללא הכרתה — אי אפשר להם שיתקיימו.

ד. ובפרק ההדרכה לא נדבר כבר על תוכנו ותרגיליו של-גביהם כולנו, כולל מדריכים, היינו זהים ביחס לצורך לתדוש,

בלפי כל השטח המקצועי הצבאי; אך היכן ההדרכה בשטח חיים נוספים? כלום לה אין מקום? כלום היא מובנת כל כך מאליה, ואפשר לסמוך על גומרי בית-הספר שכאן ידעו הם לעשות נכונה את דרכם? ייתכן שהדברים הם קטנים, ייתכן והם לכאורה זעירים בהרכבה מחשיבותה הכללית של הדרכה מקצועית צבאית — מיכולת העברת שיעור למן הנק"ל ועד אימון מחלקה. אך דומה כי יש גם להם מקום ראולי צריך לומר חייב להיות להם מקום.

וכי לא הקצין יהיה זה האחראי לתרבות? (כן, לחיי תרבות של מחלקתו) וכי לא הוא יהיה זה שיוס, בגלוי או בהסתר, את ערבי-ההוי? איני יודע אם לכולם מחזור מה ערכו של ערבי-הוי במחלקה, או נהפוך — מה הקשיים שייצורו על דרכה של מחלקה, וירכו של המ"מ, באם ערבי-התרבות, כאמצעי לגיבוש רוח יחידה לוחמת, יכשלו וייהפכו למעמסה משעממת. מכל מקום דומני שארגונם של ערבים כאלה דורש לימוד. ולימוד זה, באם לא ינתן למ"מ כאן — לא ינתן לו בשום מקום אחר. ולא רק בכך אמורים בדברים. כל אותם תפקידים ומשמעויות של מפקד טוב, דואג לאנשיו, מסור וכו' — כלום יוכלו להתבצע ללא הכרת האדם? שוב איננו נמצאים בתקופה בה שלטה היכולת הטבעית.

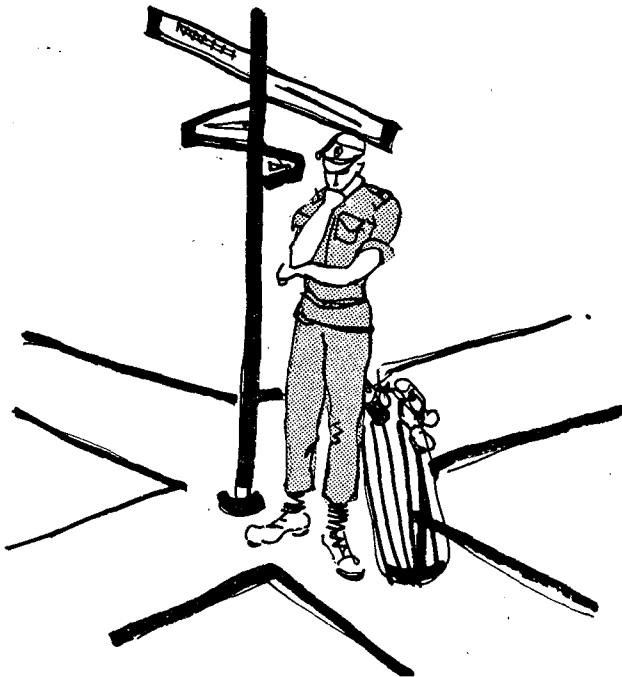
כדי להכיר את האדם, להכינו נכונה — יש ללמוד. ואין כלל צורך להתעלם מעובדה זו, כי כדי לגבש רוחצות ממספר פרטים — יש לרדת לעומקם של מניעים המעצבים, או אשר עיצבו עד כה, את רוחם של הפרטים. ורק ידיעה, לפחות כללית, בנושאים אלה תאפשר עבודה נכונה עם האדם.

אין כונתי לומר שלא נעשה כלום בשטח זה. והרי היה תרגיל-משמעת. אך כלום כך מלמדים להבין את נפשו של אדם, להכירו כדי לפעול במשותף אתו, באמצעים העומדים לרשותך כדי להגיע לדרך הנכונה?

קצר המצע מלפרט, עד פרטי הפרטים, את אשר נאמר למעלה. ואיני מאמין שכמה משפטים אומללים על "הצורך בחינוך, הצורך בלימוד פסיכולוגיה, הצורך בהרצאות על דרכים בחינוך כלפי טיפוסי-בני-אדם שונים", או "על הצורך בסדרת חינוך" — יכולים לפתור את הבעיות ויש בהם כדי להוציא את כותבי טורים-אלה "חלק ונקי" כלפי בעיות אלה.

לא נתכונתי להציג פתרונות. אך דומני שצורת העלאת הדברים יש בה כדי לכוון מחשבה לכיוון רצוי, המרמז על דרך הפתרון.

צוער אמציה ריין

בימים אלה שיתמה הוצאת „מערכות“ פעולה עם כמה אחות, „במחנה“: כהצבת יד

לאחד מעובדיה המסורים של זו, יד זו הוקמה עם הוצאתו של הספר „הלב מאחורי הדיסקית“, שבו כונסו הכתבות של עמוס לב אשר נתפרסמו בגלינות „במחנה“ בארבע השנים 1952-56. עמוס לב, חייל-צה"ל 11280, שימש באותן שנים ככתב-צבאי — והוא נפל בזירת סיני. ואלה דברים שנכתבו בשער הספר: „פרי-עטו של עמוס לב ז"ל — אשר נפל במסע סיני — מעלה לעיני הקורא בעליל את חיי העומדים על משמר ישראל ומגיניה: — חיילי צה"ל, הסדירים ואנשי המילואים, אנשי ישובי הספר וההאחזויות המעבדים אדמתם עד לגבול ממש... הלב מאחורי הדיסקית“ מקפל בדפיו את הולם הימים הנסערים, בשנים שלפני מערכת סיני —“.

הופעתו בעברית של הספר „קחו אנשים אלה“ מאת הקול' סיריל ג'ולי, קצין-שריון

בריטי — היא תרומה רבת-ערך למדף-הספרים של השריון הישראלי. המחבר הוא אחד מאנשי „עכבריה-מדבר“ הנוצעים — יחידות-השריון הב-ריטיות אשר לחמו במדבר המערבי מ-1943—1940 נגד כוחותיו של ה„ציר“. כדברי אלון חיים בר-לב, מפקד גיסות-השריון, בהקדמתו: — „ספר זה שונה מרוב ספרי-השריון. שכן הבעיות אשר עמדו בפני המחנות הגדולים, ופתרונותיהן, ניתנים כאן כרקע כללי בלבד. על רקע כללי זה מתאר הסופר-השריון בצורה חיה ביותר את מנת-חלקן של יחידות טנקים קטנות ובינוניות במשך שנות המערכה במדבר... המחבר, אשר התנסה אישית בדברים עליהם הוא כותב, מתאר את ההי, הלבטים, רגעי התרוממות-רוח ותקופות משבר של יחידת-שריון על מפקדיה וחייליה. תיאוריו נאמנים, והקרוב לעיני שריון ירגיש כי אמת הם“.

„שירות-האוויר-המיוחד“, שקם ופעל בזירת צפון-אפריקה בשנות ההאבקות עם

צבא-רומל — לא היה בגדר יחידה סדירה; היתה זו יחידה שנולדה בסערת הימים, כפרי יוזמתו של קצין צעיר, דינמי ויוצא-דופן בהליכותיו. הקורא את עלילותיהם של אנשי הש.א.מ. (שירות-האוויר-המיוחד) של סטירלינג יחוש מיד את חותם אישיותו של מפקדם, הן על פעולותיה של יחידה מיוחדת-במינה זו והן על אנשיה עצמם. אלה הם דברים מתוך הקדמתו של סא"ל ישראל כרמי, מאנשי „פלוגת הלילה“ של וינגייט בשעתו, ששירת עצמו ביחידות-ה„קומנדו“ הבריטיות שבמזרח-התיכון (אשר מתוכן נשאבו בעיקרם גם אנשי „שירות-האוויר-המיוחד“) ואשר הדברים היו מוכרים לו מכלי-ראשון. אכן, מעליו של „הרגימנט-הראשון לשירות-האוויר-המיוחד“, אשר פגע וחילבל בשדות-העופה גרמניים ואיטלקיים רבים בעורף העמוק והיה משמיד מטוסי אויב לעשרות רבות — סיכומם

(המשך בעמוד 98)

מי ומה בחוברת

(סוף מעמוד 97)

מהוה את אחד הדפים הבולטים שבקורות מלחמה השניה בירת המזה"ת. המעשים המתוארים בספר עוסקים לרוב בפועלם של עשרות בחורים ספורות, ולעתים אף של חוליות בנות קומץ אנשים בלבד. אך היו למעשים אלה הד ותוצאות שחרגו הרחק מעבר למסגרתה של פעולה "קומנדו" זעירה — והם השפיעו ברגעים מסוימים על כל מהלכה של המלחמה בצפון-אפריקה. זאת הסיבה לדבריו של סא"ל י. כרמי, בסיימו את הקדמתו: — "הקריאה בספר זה תעשיר את מושגיו של הקורא באשר לאפשרויות הגנוזות בשעת מלחמה בכוחות מסוג בלתי-שגרת זה".

בשנים האחרונות רבו בצבאות השונים ההצעות להפחתת מספרם של סוגי כלי-

הזין השונים, בהם חמושות יחידות-הרגלים, (וזאת — מטעמי קלות ומהירות, ולשם תפעול-טקטי פחות מורכב). קו מעניין בהצעות אלו הוא כי אף אחת מן הגירסאות השונות לא הציעה את הותיר על המרגמות. הרי זה סימן לחינוכותו הרבה של נשק זה, לא רק בתפקידו הראשוני מאז (מלחמה נגד קני-מקלעים, ופגיעה ביריב-מתגונן שמאחורי מחפה) אלא אף בתפקידים הגנתיים, בשבירת הסתערויות אויב וכיו"ב. אכן, רבות הן ההצעות להקלת משקלן, ולתיקונים בתחמושתן. הגירסה הצרפתית החדשה, המוצגת במדור "כלי-קרב" (עמ' 80), ודאי שהנה מעניינת ביותר: — הן בויחורה

על המרגמה בת 60 המ"מ, ובהפיכת המרגמה ה"בינונית" לפלוגתית, ואילו זו ה"כבדה" — כנראה לגודלית; והן בחידוש הסכני הגדול שבמרגמה בת 120 המ"מ החדשה. הידיעות שנתפרסמו בעתונות לעת-עתה עודן, בחלקן, בגדר רמזים. משתופענה מפורטות יותר — תתנה בהקדם גם מעל דפי "מערכות".

"סייג מועיל לשכנות — היכרות" לאחר שנת-בשרנו מהעתונות הבריטית כי הטנק

הבריטי "צ'ריטיר" ניתן ל"לגיון הערבי" — ודאי שיש תוספת-עניין ב"עשיית-היכרות" בין ציבור-הקוראים שלנו לבין נתוניו של טנק זה ומראהו. המתבונן בנתונים ובתצלומים (שניתנו בעמ' 82) ידע ללמוד מהם את הסעון לימוד.

מאז קום מדינת-ישראל התרחשו, בהקבלה פרוכסלית-במקצת, שני תהליכים

סותרים-לכאורה אך מותנים זה ע"י זה: — גברה מידת-החינויות שביחסי-הגומלין שבינה (בהמשך הישוב-המאורגן שהיה קיים בארץ גם מקודם) ובין מדינות ערב; ולעומת זאת — פחתו המגע ומקורות-הידיעה על המתרחש שם. בסדרת חוברות-ה"מערכות" (מס' קט, ק"י, ק"ב) ניתנו אשתקד פרקים מאלפים מפי איש-עתונות בריטי (פול ג'ונסון, מה"ניו סטייטסמן") על המצבים דאז בעיראק, סוריה ולבנון, ירדן וסעודיה, ובנסיכויות המפרץ-הפרסי. אולי רק כיום, בראותנו כל אשר התרחש באיזורים אלה בינתיים, ניתן להיווכח עד כמה מאלפים היו פרקים אלה — על אף דעות מוטעות שונות שהובעו אידן ע"י מתברר. עתה, ב"תריקצור", ניתנת ב"מערכות" סקירה מפרי-עטו של עתונאי בריטי אחר על המתרחש בעיראק שלאחר ההפיכה (עמ' 86). והמעין בה ידע ודאי לקרוא לא מעט, בשיטין ובין-השיטין, בסקירה זו (ומשהו יתחחר לו גם מתוך דעותיו של חבר-פרלמנט בריטי אחר, מהמתארחים בעיראק, אשר צורפו בשוליה). ודי לחכימא ברמיוה.